

Πρόλογος

Ο J. Searle¹, καθηγητής φιλοσοφίας στο πανεπιστήμιο Μπέρκλεϊ, στην προσπάθειά του να δώσει, όπως λέει, μια διαφορετική εικόνα και έναν ορισμό για την επιστήμη, αναφέρει: «Αυτό στο οποίο όλοι στοχεύουμε σε κάθε γνωστικό κλάδο είναι η γνώση και η κατανόηση. Αυτοί είναι οι μόνοι στόχοι, είτε πρόκειται για μαθηματικά, είτε για ιστορία, φυσική ή φιλοσοφία» (σελ. 6). Οι αναφορές και η παράθεση ερευνητικών δεδομένων σε ολόκληρο το βιβλίο εξυπηρετούν λοιπόν το σκοπό της γνώσης και της κατανόησης. Σε αυτό αναπτύσσονται όλες οι βασικές θεματολογίες της πράξης του μαθήματος της φυσικής αγωγής και της επιστήμης της διδακτικής.

Το βιβλίο αυτό αποτελεί ένα ταξίδι γνωριμίας με τις διαδικασίες εξέλιξης του εφήβου και τη σχέση τους με τη διδακτική και μεθοδική της φυσικής αγωγής. Επιχειρεί να συνθέσει επιμέρους επιστημονικά ευρήματα και να θεμελιώσει αρχές, πάνω στις οποίες θα στηριχτεί ο καθηγητής φυσικής αγωγής, αφενός για να κάνει ποιοτικό και αποτελεσματικό το μάθημά του και αφετέρου για να λάβει ο ίδιος περισσότερη ικανοποίηση από το έργο του και να αποκτήσει ισχυρή επαγγελματική συνείδηση και αυτοπεποίθηση.

Τα έργα του ανθρώπου συνθέτουν αυτό που ονομάζεται πολιτισμός. Συχνά, μάλιστα, γίνεται λόγος για τη στενή σχέση των διαφόρων εκφάνσεων του πολιτισμού (λαϊκός, νομικός, καλλιτεχνικός, θρησκευτικός κλπ.) με την εκπαίδευση. Όμως, ως τις μέρες μας, δεν έχουν γίνει συστηματικές προσπάθειες για τον ορισμό, την καλλιέργεια και τη διάδοση του κινητικού μας πολιτισμού. Έτσι, μεταξύ άλλων, τίθεται το ερώτημα: πώς μπορεί να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι; Η απάντηση είναι απλή και σαφής. Μέσω των θεσμών που έχει δημιουργήσει η πολιτεία και της εκπαίδευσης την οποία αυτοί παρέχουν. Το μάθημα της φυσικής αγωγής στο σχολείο μπορεί να αποτελέσει τον πυλώνα της καλλιέργειας και ανάπτυξης αυτού του πολιτισμού. Βασική αρχή, βέβαια, στο σχολείο είναι η κατάλληλη οργάνωση και μεθόδευση της διαδικασίας (κινητικής, γνωστικής, συναισθηματικής και κοινωνικής) της μάθησης. Αυτόν το σκοπό θέλει να υπηρετήσει το παρόν σύγγραμμα. Το μέτρο επίτευξης αυτού του σκοπού αποτελεί την εγγύηση για την αποδοχή και συμβολή του

¹ Searle, J. (1994). *Νους, εγκέφαλος και επιστήμη*. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

συγγράμματος στην προαγωγή του κινητικού πολιτισμού.

Οι δυσκολίες που έχει να αντιμετωπίσει ο αναγνώστης είναι προφανείς και προέρχονται από τις πολλές διαστάσεις και τα επίπεδα (εξελικτικό, γνωστικό, μεθοδολογικό, κινητικό κλπ.), στα οποία λαμβάνει χώρα η διδακτική πράξη. Για το λόγο αυτό η επικέντρωση έγινε σε ορισμένες μόνο θεματολογίες, οι οποίες έχουν αποτελέσει το υλικό για τις διαλέξεις που έδωσα κατά καιρούς. Ασφαλώς εξέτινα ορισμένες από αυτές, επιδιώκοντας μεγαλύτερη σαφήνεια, διατηρώντας όμως τις βασικές ιδέες και τους άξονες.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην προσωπικότητα του έφηβου μαθητή. Το ερώτημα που τίθεται εδώ είναι τί πρέπει να γνωρίζει ο καθηγητής φυσικής αγωγής για την προσωπικότητα του μαθητή, ώστε να είναι σε θέση να οργανώσει αποτελεσματικά τη διδασκαλία του και τη μάθηση των μαθητών. Αναλύεται το θεωρητικό πλαίσιο, το οποίο παρέχει το υπόβαθρο για την περιγραφή και εξήγηση της προσωπικότητας του μαθητή και γίνεται διεξοδική μελέτη της σχέσης των χαρακτηριστικών αυτής με τη φυσική αγωγή και την άσκηση.

Το δεύτερο κεφάλαιο αφιερώνεται στον εκπαιδευτικό, ο οποίος μαζί με τη διδακτική ύλη και το μαθητή αποτελούν τα τρία βασικά συστατικά, πάνω στα οποία θεμελιώνεται κάθε διδασκαλία φυσικής αγωγής. Αναλύονται ζητήματα που αφορούν στην παιδαγωγική προσωπικότητα του εκπαιδευτικού, στη σημασία της γλώσσας του σώματος, στις επιδράσεις των προσδοκιών στο διδακτικό του έργο, στη σχέση προσδοκιών, ακαδημαϊκού χρόνου εξάσκησης και απόδοσης και στη σύγκρουση ρόλων που βιώνει ο καθηγητής φυσικής αγωγής από την ενασχόλησή του με το επάγγελμα του προπονητή.

Το τρίτο κεφάλαιο, που αναφέρεται στη διδασκαλία, περιλαμβάνει σημαντικές επιμέρους θεματολογίες, όπως τις μορφές και τις τεχνοτροπίες διδασκαλίας, τις μεθόδους διδασκαλίας, τη διάγνωση, αξιολόγηση και μείριση της επίδοσης και προόδου των μαθητών, καθώς και τον προγραμματισμό και την οργάνωση της διδασκαλίας και της μάθησης. Στις ενότητες αυτές ερευνώνται σημαντικά προβλήματα που αφορούν στη διδασκαλία και προτείνονται λύσεις για την πολύπλευρη και πληρέστερη ενημέρωση του εκπαιδευτικού.

Σημαντικές γνώσεις για τη διδακτική μεθοδολογία της φυσικής αγωγής προέρχονται τόσο από ερευνητικές προσπάθειες που έχουν διεξαχθεί στο εξωτερικό, όσο και από εγχώριες. Η δεύτερη αυτή κατηγορία μελετών διευρύνεται και αρχίζει να δημιουργείται μια καλή βάση γνώσεων για να ξεφύγει και η ελληνική σχολική φυσι-

κή αγωγή από τις ατεκμηριώτες γενικεύσεις, τον ερασιτεχνισμό και την αμφισβήτηση και να δοθεί η δυνατότητα θεμελίωσής της πάνω στις στέρεες βάσεις της ερευνητικής μεθοδολογίας. Στην κατεύθυνση αυτή σημαντική είναι η συνεισφορά του καθηγητή φυσικής αγωγής, ο οποίος, εφοδιασμένος με τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες, καλείται να οργανώσει και να αξιολογήσει το μάθημά του με βάση τις γενικά αποδεκτές αρχές της επιστήμης, ή να συμμετάσχει σε προγράμματα παρέμβασης για τη βελτίωση διαφόρων παραμέτρων της διδακτικής πράξης.

Με το διάβασμα αυτού του βιβλίου ο αναγνώστης θα αποκτήσει σαφή άποψη για τους σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά, τόσο του παιδιού, όσο και τη δική του. Επίσης, θα γνωρίζει τον τρόπο οργάνωσης και αξιολόγησης του διδακτικού έργου που προσφέρει στο σχολείο, ώστε αυτό να γίνει ποιοτικά καλύτερο και αποτελεσματικότερο.

Θεωρώ υποχρέωσή μου να ευχαριστήσω το μεγάλο αριθμό των φοιτητών, συναδέλφων και φίλων που με βοήθησαν σε αυτήν την προσπάθεια. Ιδιαίτερα, θέλω να ευχαριστήσω τον Αναπληρωτή Καθηγητή του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Φλώρινας, Στέργιο Δερβίση, τον Αναπληρωτή Καθηγητή του Τ.Ε.Φ.Α.Α.-Α.Π.Θ., Γεώργιο Γρούιο, καθώς και τους συνεργάτες μου Δαρόγλου Γαρυφαλιά, Ζαχαριάδη Παναγιώτη, Άγγελο Κανιόγλου, Ελένη Μοσχοπούλου και Βασίλη Μπαρκούκη, χωρίς τη συνδρομή των οποίων δε θα είχε ολοκληρωθεί αυτό το έργο. Τις πιο πολλές ευχαριστίες, όμως, οφείλω στα παιδιά μου Γιάννη και Στέλλα, καθώς και στη σύζυγό μου Ελένη, που με στήριξαν σε κάθε βήμα και στους οποίους είναι αφιερωμένο αυτό το βιβλίο.